

Z mé práce je zřejmé, že Evropská unie vynakládá značné úsilí v oblasti klimatické politiky již od jejího zrodu. Tato politika je novou záležitostí posledních patnácti let, a jako taková nemůže využívat žádných předchozích zkušeností. I toto je snad jedním z důvodů, proč se iniciativy v boji s klimatickou změnou až do nedávné minulosti soustředily výhradně na splnění závazků stanovených dokumentem, jehož osud byl ještě před pár lety velkým otazníkem. Konkrétní vliv emisí skleníkových plynů na klimatickou změnu není navíc s jistotou prokázán. Z tohoto hlediska se může zdát resolutní postoj Evropské unie v oblasti mezinárodního vyjednávání o Kjótském protokolu jako boj s větrnými mlýny.

V práci jsem se proto pokusila shrnout i hlavní motivační faktory, které vedly Evropskou unii k tomu, aby obhajovala Kjótský protokol až do jeho vstupu platnost a aby se tak navíc postavila proti tak významné zemi, jakou jsou Spojené státy. Významnou roli hraje jistě ohrožení Evropy důsledky klimatických změn, nemalou úlohu však má také zájem EU zůstat v této oblasti na prestižní pozici světového lídra.

Rozdělení na dva tábory jsme mohli pozorovat již od počátku mezinárodních jednání. Tábor Evropské unie, ke které se přidávaly především státy se splněnými nebo téměř splněnými limity, nebo státy, které by byly vlivy klimatických změn značně ohroženy, a tábor Spojených států do kterého můžeme zejména počítat Kanadu, Austrálii, Rusko a Japonsko. Evropská unie a její přívrženci prosazovali větší závazky, menší využívání flexibilních mechanismů a větší sankce za neplnění závazků, u Spojených států, Kanady, Ruska a Japonska tomu bylo přesně naopak. Jelikož jsou ale tyto státy velkými producenty skleníkových plynů a bez účasti většiny z nich by nebylo možné splnit podmínku 55% podílu na světové produkci emisí, musely být jejich požadavky ve velké míře akceptovány.

V tomto bodě se dostáváme k první otázce, kterou jsem položila v úvodu své práce. Zajímalo mě, na kolik byla Evropská unie úspěšná ve svých snahách v oblasti mezinárodní klimatické politiky. Hlavním cílem EU v mezinárodních jednáních bylo docílit toho, aby Kjótský protokol vstoupil v platnost. V tomto bodě tedy EU uspěla. Vždy stála v čele států propagujících Kjótský protokol a trpělivost nakonec přinesla očekávaný výsledek. Kjótský protokol je realitou a jeho signatáři se nyní snaží plnit své závazky. Otázkou však je, zda byl vstup Protokolu v platnost po tolika letech a s takovou mírou ústupků opravdu úspěchem. Evropské unii se nepodařilo obhájit vyšší závazky ani minimální využívání kjótských mechanismů. Naopak musela ze svých požadavků stále ustupovat. Z tohoto hlediska bych tedy evropskou misi neviděla jako úspěšnou. Navíc se EU, jak jsem již uvedla, soustředila výhradně na své závazky z Kjóta a vytrvale se držela dokumentu, který, jak již vyplývá ze studií samotné EU, jež jsem v práci také zmínila, nemá pro boj s klimatickou změnou fakticky téměř žádný význam, zejména za neúčasti Spojených států a rozvojových zemí. Až v posledních letech přišla EU na to, že bude nutné se místo krátkodobých cílů zaměřit na střednědobé a dlouhodobé strategie, které jednoduše povedou ke konstantní redukci skleníkových plynů, ale také se zaměří na výzkum skutečného vlivu emisí skleníkových plynů na změnu klimatu, a především na adaptační opatření. Klimatickou změnu totiž za současných podmínek zastavit nelze. Rozsáhlé strategie, zaměřené především na výzkum v oblasti vývoje nových technologií, sice nepřinesou výsledky ihned, mohly by však být z dlouhodobější perspektivy efektivnější.

Myslím tedy, že by bývalo užitečnější, kdyby se EU již v době, kdy bylo zřejmé, že budou s prosazením Kjótského protokolu velké problémy a pokud nabude účinnosti, tak jediné za neúčasti klíčových států a přidělení příliš malých závazků, od tohoto dokumentu poněkud odklonila a namísto toho pracovala na vývoji strategií na Protokolu nezávislých, případně se pokusila najít zcela nový směr mezinárodní klimatické politiky, na němž by se

účastnily i státy, které Protokol jako takový odmítly. Bylo by zřejmě užitečné, kdyby EU například spolupracovala se Spojenými státy například na vědeckých programech, které jsou prozatím hlavním nástrojem této velmoci pro budoucí efektivní boj se změnou klimatu.

Proti těmto tvrzením můžeme položit argument, že Kjótský protokol byl především prvním krokem k politické spolupráci na celosvětové úrovni, a jako takový jej musela EU udržet při životě, aby otázka změny klimatu neustoupila do pozadí. To je samozřejmě neoddiskutovatelný fakt. Ještě však není jisté, zda budou debaty o dalším společném postupu na mezinárodní úrovni úspěšné, vezmeme-li v úvahu výsledky posledních několika konferencí, které se pro další jednání sice vyslovily, ale velmi vágně. Úvahy o efektivní spolupráci jsou navíc relevantní pouze pokud zahrneme Spojené státy a rozvojové země, nezdá se však, že by se jejich postoj nějakým výrazným způsobem změnil.

Shrneme-li výše uvedené, vstup Kjótského protokolu v platnost má především politický význam. Z hlediska efektivity má však význam nulový. Navíc, v souvislosti s tím, že vstoupil v platnost až několik let po svém podpisu, nemůžeme počítat s tím, že státy, které byly do té doby daleko vzdáleny od svých závazků, tento nedostatek odstraní. Naopak státy, které začaly na snížení redukcí úspěšně pracovat, by ho pravděpodobně dosáhly i kdyby Protokol v platnost nevstoupil.

Přes uvedené argumenty, které mluví spíše proti Kjótskému protokolu, musíme vzít v potaz i jeho významný přínos pro Evropskou unii v podobě konceptu emisního obchodování a projektů CDM a JI, které EU umožňují redukovat emise skleníkových plynů s efektivním využitím nákladů.

Ač byla EU ve svém přístupu k novým strategiím klimatické politiky alespoň teoreticky omezena stále přítomnými hranicemi Kjótského protokolu, podařilo se jí na domácí scéně dosáhnout nemalých úspěchů. Mezi největší z nich můžeme zařadit již

zmíněné emisní obchodování. Z legislativního hlediska přijala EU mnoho přínosných opatření, a to především v oblasti efektivního využívání energie či využívání obnovitelných zdrojů. Pokud bude v tomto trendu pokračovat, může v dlouhodobé perspektivě jistě zaznamenat velmi dobré výsledky v redukci emisí skleníkových plynů.

Pokud jde o závazek z Kjóta, vyplývá z hodnotící zprávy EEA z roku 2003, že jej bude EU pravděpodobně schopna splnit. Zde se evidentně vyplatil bublinový přístup, jelikož mnoho členských států by mělo s vlastním plněním závazku problémy. Z tohoto hlediska je odpověď na moji druhou otázku také kladná. Evropské unii se podařilo vyvinout nástroje, jejichž prostřednictvím se jí může podařit snížit emise skleníkových plynů o 8% do roku 2012.

Jak jsem však již naznačila, z širšího úhlu pohledu není množství vynaložené energie do realizace klimatické politiky zcela adekvátní dosaženým výsledkům. Kjótský protokol sice poskytl EU významné nástroje pro efektivní využívání nákladů na redukci emisí, v ostatních oblastech ji však spíše brzdil.

Podle mého názoru chybí v EU především střední cíle, a to jak v časovém, tak v kvantitativním měřítku. V posledních letech se EU zaměřila jednak na oněch 8% kjótského závazku, které však nebudou mít na změnu klimatu prakticky žádný vliv, a na druhé straně si vytyčila dlouhodobý cíl snížení emisí až o 70%, což se v představitelné budoucnosti jeví jako cíl velmi nereálný.

Potenciál evropské klimatické politiky je však velký, a pokud ho EU zaměří správným směrem a nebude si klást ani příliš nízké ani příliš vysoké cíle, může v budoucnosti přispět jednak k boji se změnou klimatu, ale také obecně k lepšímu stavu životního prostředí v Evropě.